

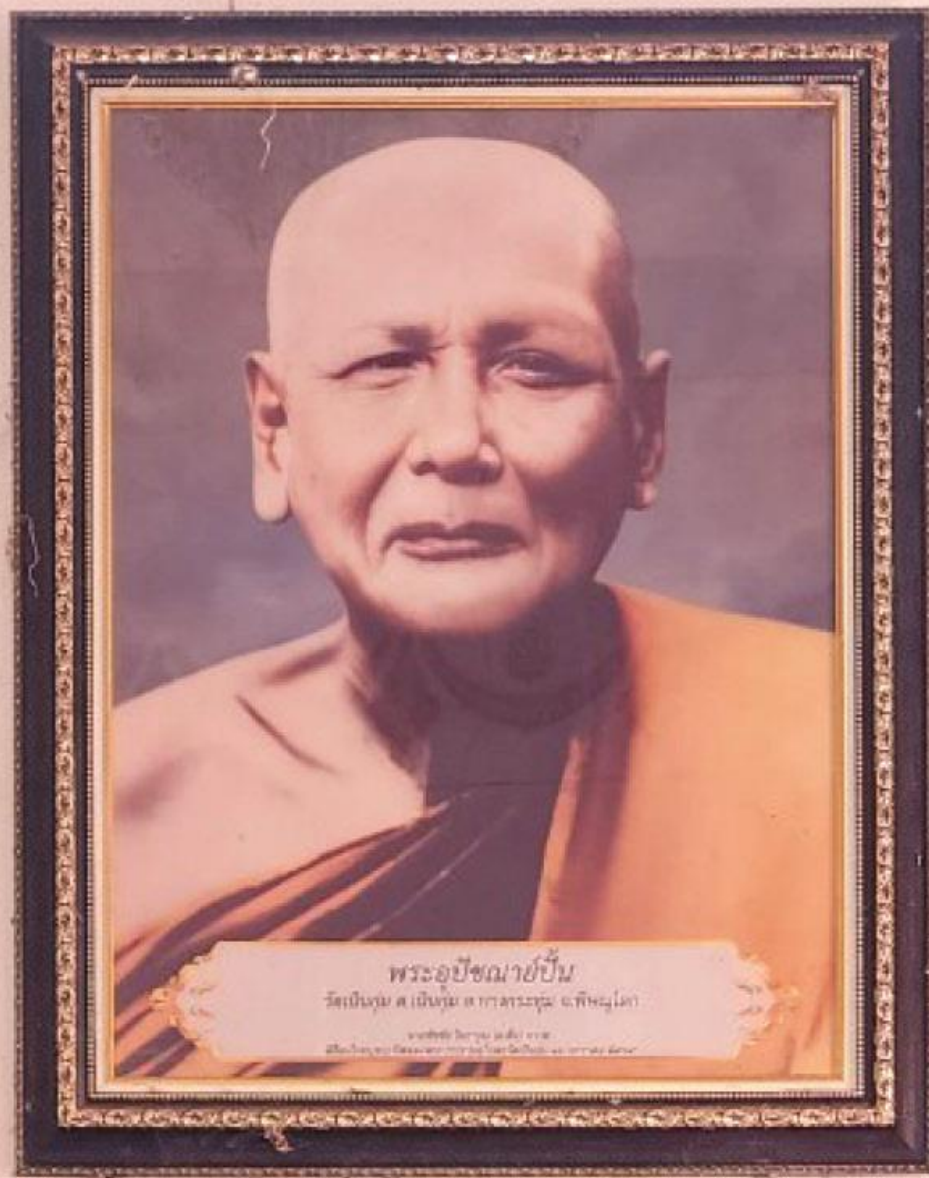

เรือบก

โครงการอนุรักษ์ สืบสาน และทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม "การแข่งขันเรือบก"
ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก

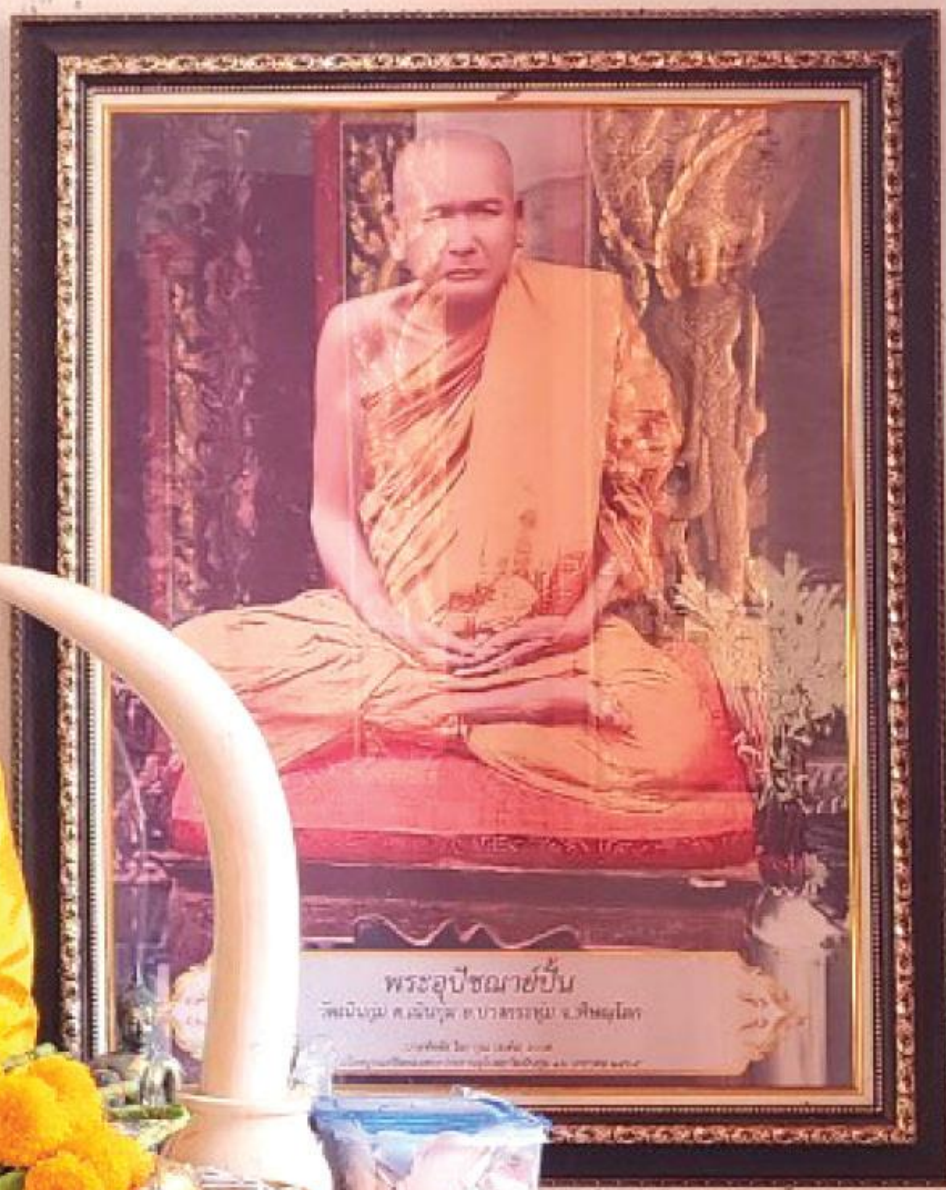
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

พระอุปัชฌาย์
โศภิตคุณ ส. ปิณฑะ อ. บางทราย จ. เชียงใหม่

พระอุปัชฌาย์
โศภิตคุณ ส. ปิณฑะ อ. บางทราย จ. เชียงใหม่

พระอุปัชฌาย์
โศภิตคุณ ส. ปิณฑะ อ. บางทราย จ. เชียงใหม่

ภาตภาพชาวหลวงพ่อบ้าน
พระโส นามะยักโข เมตตะทัตตะ ปาวิวาสโก
อะสุณิหะเต โทตุเต ชะยะมังคะสัถ สุกโกปัญจะ
ภากาเสจะ พุทธะ ปังกะโร นะโมพุทธายะ
ต.ต. ทนฺติงสุมาลี เจริญไตร และครอบครัว สร้างถวาย

เรือบก

ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตภูมิปัญญาและความเชื่อที่ชุมชนต่างได้พัฒนา และสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข

ประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญของชาวบ้านเนินกุ่มที่ยึดถือมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๓ ในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า **“บุญเดือนสิบ”** งานประเพณีนี้จะมีหรรสพ การละเล่นในช่วงกลางคืน การทำข้าวเม่าทอด การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านไทย เช่น ตะกร้อลอดบ่วง ซึ่งกีฬาที่สำคัญที่สุดของงาน คือ การแข่งขันเรือบก ผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าเรื่องราวกาลก่อนถึงเหตุความศรัทธาแรงกล้าของชาวบ้านเนินกุ่ม เป็นเพราะจุดยึดเหนี่ยวในหลวงพ่อบ้าน เมื่อครั้งท่านได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดเนินกุ่ม หลวงพ่อบ้านเห็นชาวบ้านมีความสามัคคี ขยันทำมาหากิน และใฝ่ใจในศาสนา ท่านจึงชักชวนชาวบ้านร่วมกันบูรณะวัดเนินกุ่มให้ดีขึ้น ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็มีความศรัทธาในศาสนายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลวงพ่อบ้าน และได้สร้างรูปปั้นของท่านไว้สักการะ จุดนี้จึงเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดประเพณีการแข่งขันเรือยาวในแม่น้ำลำคลอง ต่อมาระยะหลังแม่น้ำลำคลองเกิดความแห้งแล้งไม่เอื้ออำนวยในการแข่งเรือ ชาวบ้านจึงคิดแข่งขัน **“เรือบก”** ขึ้นมาแทน ซึ่งก่อให้เกิดความรื่นเริง สร้างความสามัคคีให้กับท้องถิ่น เกิดเป็นพลังขับเคลื่อนของชุมชนอย่างเข้มแข็ง และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาถึงปัจจุบันชาวบ้านอิมใจที่ได้สักการะหลวงพ่อบ้าน อีกทั้งยังได้ร่วมบุญกับวัดเนินกุ่มด้วย

ประวัติความเป็นมาประเพณีบุญเดือนสิบ ณ วัดเนินกุ่ม ตำบลเนิน

ประวัติความเป็นมาอำเภอบางกระทุ่ม

บางกระทุ่ม เป็นทั้งชื่อตำบลและชื่ออำเภอเดิม เป็นตำบลหนึ่งที่ขึ้นกับอำเภอป่าหมากหรืออำเภอวังทอง ในปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๘๙ หมู่บ้านบางกระทุ่ม มาจากบรรพบุรุษอพยพโยกย้ายมาจากจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดนครนายก จังหวัดลพบุรี เขตพื้นที่แกวภาคกลาง

ปี พ.ศ.๒๔๕๐ - ๒๔๗๕ มีการจัดสรรที่ดินจึงเกิดการโยกย้าย และอพยพมาตั้งถิ่นฐานบริเวณอำเภอบางกระทุ่ม เนื่องจากว่าภูมิประเทศในบริเวณนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำทำนา จึงตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้น และมีต้นไม้ขึ้นอยู่หนาแน่นเป็นต้นไม้ใหญ่ พุ่มใบหนา ยากต่อการลากถางแต่ไม่มีใครรู้จักนามไม้ชนิดนี้ ชนกลุ่มนี้จึงเรียก “**ต้นกระทุ่ม**” และนามหมู่บ้านก็เรียก “**บางกระทุ่ม**” ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนไปเป็น “**บางกระทุ่ม**” ซึ่งเป็นอีกนามหนึ่งของอำเภอนี้ ในอดีตอำเภอนครป่าหมาก เนื่องจากมีต้นหมากขึ้นมากมาย ปัจจุบันก็ยังมีหมู่บ้านป่าหมากอยู่ที่ตำบลสามเรือน หนึ่งในตำบลของบางกระทุ่ม

ปี พ.ศ.๒๔๗๐ ได้มีการปรากฏหลักฐานอำเภอบางกระทุ่ม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๔ ตำบลบางกระทุ่ม หน้าสถานีรถไฟบางกระทุ่ม และเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ ได้ย้ายไปตั้งที่ทำการใหม่ที่ตำบลบางกระทุ่ม ปัจจุบันตั้งอยู่บนเส้นทางสาย ๑๑๑๔ พิษณุโลก - พิจิตร (สายเก่า) ตำบลบางกระทุ่มอยู่ทางทิศใต้

ปิดทองหลวงพ่อบ้าน “แข่งขันเรือบก” กลุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ของตัวเมืองพิษณุโลก ห่างจากเมืองพิษณุโลกประมาณ ๔๑ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๔๔๗.๐๓ ตารางกิโลเมตร (หรือประมาณ ๒๗๔,๓๙๓.๗๕ ไร่) มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอเมืองพิษณุโลก และอำเภอวังทอง ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอวังทอง ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมืองพิจิตร และอำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

หมู่บ้านในท้องที่อำเภอบางกระทุ่ม มักขึ้นต้นด้วย วัง, หนอง, ดง และบึง ดังนี้

วัง เพราะตั้งอยู่ริมน้ำ และแม่น้ำโค้งเป็นวัง จึงใช้ “วัง” นำหน้า เช่น วังยาง วังसान วังป่าแดง วังน้ำใส และวังตาบัว

หนอง เพราะมีหนองน้ำอยู่มากในท้องที่อำเภอบางกระทุ่ม จึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อหนองน้ำและใช้หนองน้ำนำหน้า เช่น หนองระมาน หนองตาเรือง หนองกรด หนองตอ หนองหว่า และหนองผึ่ง

ดง เข้าใจว่าบริเวณหมู่บ้านนั้นคงมี “ดง” หรือป่าไม้จำนวนมาก จึงนำมาตั้งชื่อนำหน้าหมู่บ้าน เช่น ดงแขวน ดงหมี และดงซี้พู่

บึง มี ๒ หมู่บ้าน คือ บึงช้างและบึงเวียน

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านตำบลเนินกุ่ม

ตำบลเนินกุ่ม เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอบางกระทุ่ม เดิมเป็นสุขาภิบาล ตำบลเนินกุ่ม ได้รับการจัดตั้งโดยกระทรวงมหาดไทยขึ้นเป็นสุขาภิบาลเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๐๘ ต่อมาได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลเนินกุ่มเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๒ เดิมที่มีการรวมหมู่บ้านกันกับวัดตายม หลังจากได้ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล จึงได้มีการแยกหมู่บ้าน ปัจจุบันตำบลเนินกุ่มมีอยู่ ๑๑ หมู่บ้าน และวัดตายมมีอยู่ ๙ หมู่บ้าน เนื่องจากในสมัยก่อนเป็นพื้นที่เนิน และมีประชาชนมาอยู่กันเป็นกลุ่มๆ จำนวนมาก อีกทั้งยังมีต้นกุ่มอยู่อย่างทั่วหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพากันเรียกว่า “บ้านเนินกุ่ม”

ข้าวเหนียวทอด

+ ซอสพริก +
กรุณาเข้าแถวต่อคิว

ประวัติวัดเนินกุ่ม

พระครูพิทักษ์ปสาทกิจได้เล่าว่า วัดเนินกุ่ม ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง สร้างมาประมาณ ๑๒๐ ปี สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๓๙๖ โดยประชาชนได้จับจองที่ถางป่า และสร้างกุฏิเป็นที่สำนักสงฆ์ ประมาณปี พ.ศ.๒๔๓๖ ได้มีพระภิกษุผู้เรืองเวทวิทยารูปหนึ่ง ซึ่งได้รุดงค์มาพำนักอยู่ เป็นที่เลื่อมใส และเคารพศรัทธาของประชาชนในสมัยนั้นมาก ต่อมาท่านได้สมณศักดิ์เป็นพระอุปัชฌาย์ปิ่น หรือเรียกกันว่า **“หลวงพ่อปิ่น”** ท่านได้สร้างอุโบสถเล็กๆ ขึ้นมาหลังหนึ่ง เพื่อประกอบพิธีสังฆกรรม และได้สร้างศาลาการเปรียญไม้ขึ้นมาหลังหนึ่ง แต่เป็นที่น่าเสียใจอย่างมากของชาวบ้านในสมัยนั้นที่หลวงพ่อดีมรณภาพจากไป

ปี พ.ศ.๒๔๕๖ ได้มีเจ้าอาวาสดูแลวัดสืบต่อกันมาอีกหลายรูปจนถึงสมัยที่พระอาจารย์ฉลวย พิณิจ เป็นเจ้าอาวาสเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๐ ท่านได้สร้างศาลาการเปรียญขึ้นมาใหม่หลังหนึ่ง ขนาดกว้าง ๒๐ เมตร ยาว ๓๔ เมตร และพัฒนาวัดสร้างกุฏิใหม่ โดยใช้งบประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ปี พ.ศ.๒๕๐๔ พระครูสุนทรธรรมานุวัตร (หลวงพ่อโพธิ์ ชาคโร) และประชาชนได้พร้อมใจกันสละทรัพย์สร้างอุโบสถหลังใหม่ เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหลัง ขนาดกว้าง ๔ วา ยาว ๑๒ วา (กว้าง ๘ เมตร ยาว ๒๔ เมตร) ถึง พ.ศ.๒๕๑๐ ได้เทคอนกรีตหล่อเสาและเทคาน อะเสเป็นโครงโบสถ์ รวมเป็นค่าก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ ๓๕๐,๐๐๐ บาท และได้ยุติการก่อสร้างชั่วคราว

ปี พ.ศ.๒๕๑๓ ทางวัดเนินกุ่มได้รับความกรุณาจาก ดร.ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ พร้อมคณะเดินทางมาทอดกฐินได้เงินรวมกับประชาชนชาวเนินกุ่ม ๕๓,๑๘๐.๕๐ บาท จึงได้ก่อสร้างโครงหลังคาอุโบสถต่อ และประชาชนได้ร่วมกันบริจาคซื้อกระเบื้องมุงหลังคาจนสำเร็จ

ปี พ.ศ.๒๕๑๕ วัดได้ประกอบพิธียกช่อฟ้าอุโบสถหลวงพ่อบ้าน โดยได้กราบอาราธนาสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริ) เสด็จมาเป็นองค์ประธานในพิธี พร้อมด้วยแม่ทัพภาคที่ ๓ คือ พลโทสำราญ แพทยกุล และผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลกในช่วงเวลานั้น ต่อมาได้สร้างหน้าบัน คันทวย และซุ้มประตูหน้าต่างสำเร็จในปี พ.ศ.๒๕๑๖ รวมค่าก่อสร้างทั้งสิ้นประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท

ปี พ.ศ.๒๕๑๗ ได้มีการผูกพัทธสีมา (ฝังลูกนิมิต)วัดเนินกุ่มได้รับอนุมัติให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของกรมการศาสนา โดยมีเนื้อที่ ๑๘ ไร่ ๓ ตารางวา วัดเนินกุ่มมีรูปหล่อของหลวงพ่อบ้าน ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะบูชาของประชาชน เดิมประดิษฐานอยู่ในอุโบสถหลังเก่า และปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในวิหารจุฬามณี

ปี พ.ศ.๒๕๔๐ ได้มีการวางศิลาฤกษ์ และต่อมาได้มีการสร้างศาลาอนุสรณ์ ๑๐๐ ปี หลวงพ่อบ้าน โดยใช้งบประมาณในการก่อสร้างทั้งสิ้น ๑๕ ล้านบาท เป็นอาคารคอนกรีต เสริมเหล็ก ๒ ชั้น แบบทรงไทยอยุธยา ๗ มุก โดยพระครูพิทักษ์ปสาทกิจ (เจ้าอาวาสวัดเนินกุ่ม) ร่วมกับชาวบ้านเนินกุ่ม และผู้มีจิตศรัทธาที่บริจาคเงินมาสร้างถวายเป็นพุทธบูชาเป็นอนุสรณ์แด่หลวงพ่อบ้าน โดยเรียกว่า **“ศาลาอนุสรณ์ ๑๐๐ ปี หลวงพ่อบ้าน”**

ประวัติความเป็นมาหลวงพ่อปิ่น

คาถาบูชาหลวงพ่อปิ่น
พระโส นามะยกโข เมตตะขันตะ ปาริวาสโก
ระสุมิหะเต โหตุเต ชะยะมังคะลัง สุกโกปัญจะ
กาเสจะ พุทธะ ปังกะโร นะโมพุทธายะ

ในสมัยที่หลวงพ่อบ้านได้รับสมณศักดิ์มีนามว่า **พระครูสังกิต** สถานะเดิมชื่อ บ้านเกิดปีมะเมีย พ.ศ.๒๓๗๖ บิดาไม่ปรากฏนาม มีพี่น้องร่วมอุทร ๓ คน เกิดบ้านเลขที่ ๑ บ้านคลัง ตำบลพระขาว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เด็กชายบ้านเป็นเด็กที่มีอุปนิสัยดี มีเมตตา ฝึกใฝ่หาความรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่ชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และชอบที่จะติดตามบิดามารดาไปทำบุญที่วัดอยู่เป็นประจำ เมื่อครั้งอายุ ๑๕ ปี (พ.ศ.๒๓๙๑) บิดาของเด็กชายบ้านจึงได้นำพาเด็กชายบ้านไปบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ที่วัดพิบูลโสคันธ์ อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อศึกษาหาความรู้ในคำสอนพระพุทธศาสนา และวิทยาคมในด้านต่างๆ จนเมื่ออายุได้ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๓๙๖) สามเณรบ้านก็ได้รับการอุปสมบทที่วัดพิบูลโสคันธ์ ตำบลพระขาว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากบวชเป็นพระ และจำพรรษาอยู่ที่วัดพิบูลโสคันธ์เป็นเวลา ๕ พรรษา หลวงพ่อบ้านก็ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดพิบูลโสคันธ์ หลวงพ่อบ้านได้ปกครอง ดูแล บูรณะวัดพิบูลโสคันธ์จนเรียบร้อยดีแล้ว

ครั้งหนึ่งหลวงพ่อบ้านเดินธุดงค์มาทางภาคเหนือกับคณะของท่าน โดยผ่านมาทางอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ขึ้นมาทางจังหวัดชัยนาทและอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จนสุดท้ายท่านได้มาปักกลดที่ **“บ้านดงหมี่”** มีสภาพเป็นป่าดงดิบ และมีสัตว์ป่านานาชนิด เช่น หมี่ควาย และเสือโคร่ง ที่อาศัยอยู่อย่างชุกชุมอยู่บริเวณบ้านดงหมี่ ซึ่งไม่ไกลจากบ้านเนินกุ่มมากนักเมื่อชาวบ้านทราบข่าวพระธุดงค์มาปักกลดอยู่ที่ป่าตาล บ้านเนินกุ่ม ต่างก็ชักชวนนำอาหารมาถวายแต่คณะพระธุดงค์ และชาวบ้านได้กราบนิมนต์หลวงพ่อบ้านกับคณะของท่านให้มาปักกลดในหมู่บ้าน และแจ้งเจตนาความหวังดีในความปลอดภัยกับท่านและคณะ เพราะว่าที่ป่าตาลแห่งนี้คณะธุดงค์ต้องจบชีวิตมาแล้วหลายต่อหลายรูป เพราะเสือโคร่งที่อาศัยอยู่อย่างชุกชุมอยู่บริเวณนี้เอง เมื่อชาวบ้านบอกให้ทราบดังนั้นแล้ว หลวงพ่อบ้านก็ไม่ว่าอะไร และยังตอบกับชาวบ้านไปว่า **“อันธรรมชาติของชีวิตไม่ว่าชีวิตของคนหรือชีวิตของสัตว์ก็ตาม ก็ต้องรักชีวิตของตัวเองทั้งนั้น แต่ถ้าเราไม่ไปทำลายชีวิตเขา เขาก็ไม่มาทำลายชีวิตเรา”** เมื่อชาวบ้านเหล่านั้นทราบเจตนาจากหลวงพ่อบ้านและคณะของท่านดังนั้น ต่างก็ลาหลวงพ่อบ้านกับคณะกลับหมู่บ้าน พอตอนเช้าชาวบ้านก็นำอาหารมาถวายแต่หลวงพ่อบ้านและคณะของท่านอีก เพื่อที่จะดูว่าหลวงพ่อ และคณะของท่านยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ และชาวบ้านก็ต้องประหลาดใจที่ยังเห็นหลวงพ่อบ้าน และคณะของท่านยังมีชีวิตดังเดิม และมีอยู่อีกครั้งหนึ่งขณะที่ท่านนั่งสมาธิ สวดมนต์อยู่ในกลดของท่าน มีไฟป่าลุกไหม้เข้ามารอบด้าน พอมาถึงปรากฏอัศจรรย์เกิดขึ้นไฟป่ารอบๆ กลดของท่านดับหมด ชาวบ้านเหล่านั้นต่างก็โจษขานต่อๆ กันว่าหลวงพ่อและคณะของท่านคงจะมีดีอย่างแน่นอน ชาวบ้านเหล่านั้นจึงได้กราบนิมนต์หลวงพ่อให้ช่วยสร้างวัด หลวงพ่อบ้านรู้สึกถึงความศรัทธาของชาวบ้านท่านจึงตอบรับปากที่จะสร้างวัด

วัดเนินกุ่มจึงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๐๖ หลวงพ่อปั้นสร้างอุโบสถและลงมือปั้น **“หลวงพ่อโต”** พระประธานในอุโบสถด้วยมือของท่านเอง และได้เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดเนินกุ่ม

หลวงพ่อปั้นเดินทางไประหว่าง ๒ วัด คือ ก่อนเข้าพรรษา ชาวบ้านในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จะเป็นฝ่ายมารับหลวงพ่อปั้นกลับไปจำพรรษาที่วัดพิกุลโสคันธ์ หลังจากงานกฐินผ่านไป ชาวบ้านเนินกุ่มจะไปรับหลวงพ่อปั้นกลับมาที่วัดเนินกุ่ม เส้นทางในสมัยนั้นที่สะดวกที่สุด คือ ใช้เส้นทางน้ำด้านหลังวัดเนินกุ่ม เป็นคลองน้ำที่ไหลมาจากคลองชมพู อำเภอนิคมบงการ ไหลผ่านมาทางตำบลท่าหมื่นราม เขตอำเภอวังทอง ผ่านบ้านกกไม้แดง ผ่านตำบลวัดตายม ผ่านตำบลเนินกุ่ม ไปลงแม่น้ำน่านที่จังหวัดพิจิตร ชาวบ้านจะใช้เส้นทางนี้ในการไปรับส่งหลวงพ่อปั้นตลอดหลายปีที่ผ่านมา

หลวงพ่อปั้นมรณภาพในปี พ.ศ.๒๔๕๖ อายุได้ ๘๐ ปี ที่วัดพิกุลโสคันธ์ หมู่ที่ ๒ บ้านคลัง ตำบลพระขาว อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้วยความดีและบารมีของหลวงพ่อปั้น วัดเนินกุ่มจึงมีความเจริญมาจนถึงทุกวันนี้ ช่วงชีวิตที่ท่านอยู่หลวงพ่อปั้นท่านได้สร้างวัดไว้ถึง ๓ วัดจำนวน ๓ จังหวัด คือ ๑. วัดพิกุลโสคันธ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒. วัดเนินกุ่มจังหวัดพิจิตร และ ๓. วัดสี่ร้อย จังหวัดอ่างทอง ซึ่งแต่ละวัดนั้นมีรูปหล่อของหลวงพ่อปั้น ให้ชาวบ้านกราบไหว้บูชาทั้งสามวัดเหมือนกัน

หนังสือประวัติหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ตอนหนึ่งได้กล่าวถึงหลวงพ่อปั้นว่า หลวงพ่อปั้นเป็นอาจารย์องค์หนึ่งของหลวงพ่อบานซึ่งพุทธศาสนิกชนอาจหาอ่านได้ในประวัติของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค

“หลวงพ่อโต” ที่หลวงพ่อปั้นได้สร้าง ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ในวิหารหลังใหม่ (จุฬามณี) เนื่องจากอุโบสถหลังเก่าที่หลวงพ่อปั้นได้สร้างไว้ มีสภาพชำรุดทรุดโทรม ทางวัดจึงรื้ออุโบสถหลังเก่าออกในประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๓ และสร้างอุโบสถใหม่บริเวณใกล้ริมถนนหน้าวัดเนินกุ่ม ปัจจุบันตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ บ้านเนินกุ่ม ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิจิตร ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอบางกระทุ่มประมาณ ๑๔ กิโลเมตร

ประเพณีการแข่งขันเรือบก วัฒนธรรมพื้นบ้านเนินกุ่ม

๑. ประวัติความเป็นมา

ประเพณีพื้นบ้านที่สำคัญของชาวบ้านเนินกุ่มที่ยึดถือมามากกว่า ๖๐ ปี โดยมีชื่อเรียกว่าประเพณีเดือนสิบ ซึ่งเป็นหนึ่งในประเพณีของสิบสองเดือนของตำบลเนินกุ่ม เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๐๓ โดยจัดงานในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ในสัปดาห์ที่ ๓ เดือนกันยายนของทุกปี โดยจะมีการสักการะปิดทองหลวงพ่อบ้าน และมืงานประเพณีการแข่งขันเรือบก ณ วัดเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก งานประเพณีนี้จะมีความคล้ายงานวัด คือ มีมหรสพ การละเล่นในช่วงกลางวัน และการออกร้านจำหน่ายสินค้า สินค้าที่สำคัญ คือ การทำข้าวเม่าทอด เป็นขนมที่จัดคู่กับงานประเพณีเดือนสิบของวัดเนินกุ่ม นอกจากนั้นยังมีการแข่งขันกีฬาพื้นบ้านไทย เช่น ตะกร้อ ลอดบ่วง ปีนเสาน้ำมัน แต่กีฬาที่สำคัญที่สุดของงาน คือ การแข่งขันเรือบก ผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าเรื่องราวของความศรัทธาแรงกล้าของชาวบ้านเนินกุ่ม

เป็นเพราะจุดยึดเหนี่ยวในองค์หลวงพ่อบ้านแห่งวัดพิบูลโสทัศน์ เมื่อครั้งท่านได้มาจำพรรษาอยู่ที่วัดเนินกุ่ม หลวงพ่อบ้านเห็นชาวบ้านมีความสามัคคี ขยันทำมาหากิน และใฝ่ใจในศาสนา ท่านจึงชักชวนชาวบ้านบูรณะวัดให้ดีขึ้น ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็มีความศรัทธาในศาสนายิ่งขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์หลวงพ่อบ้าน ตลอดจนมีการสร้างรูปปั้นของท่านไว้สักการะ จุดนี้จึงเป็นจุดสำคัญที่ทำให้เกิดประเพณีการแข่งขันวิ่ง ซึ่งในสมัยก่อนเป็นการแข่งขันเรือยาวในแม่น้ำลำคลอง ต่อมาระยะหลังแม่น้ำลำคลองขาดน้ำ มีลักษณะตื้นเขิน ไม่เอื้ออำนวยต่อการแข่งขันเรือ ชาวบ้านจึงคิดแข่งขันเรือบก โดยเปลี่ยนจากเรือยาวเป็นลำไม้ไผ่ขึ้นมาแทน จุดเน้นของการแข่งขันเรือบกอยู่ที่ชาวบ้านพอใจที่ได้ทำบุญกับวัด อิมใจที่ได้สักการะหลวงพ่อบ้าน การแข่งขันเรือบกนั้นเป็นองค์ประกอบให้เกิดความรื่นเริง และเกิดความสามัคคีกันในชุมชน

๒. ระเบียบการแข่งขันเรือบก

๒.๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบการแข่งขันเรือบกประเพณีเดือนลือบัวตม”

๒.๒ ลักษณะการแข่งขัน

๒.๒.๑ เรือที่ใช้ในการแข่งขันเป็นไม้ไฟขนาด ความยาว ๘ ศอก (๔ เมตร โดยใช้เรือกลางที่คณะกรรมการจัดให้)

๒.๒.๒ ผู้เข้าแข่งขันมีตัวจริง จำนวน ๙ คน ตัวสำรอง ๑ คน

๒.๒.๓ ความยาวของระยะทางที่ใช้แข่งขัน ยาวประมาณ ๑๐๐ เมตร

๒.๒.๔ ผู้เข้าแข่งขันต้องค่อมอยู่บนเรือและมีมือจับไว้ตลอดระยะทางที่ใช้แข่งขัน คนหลังสุดต้องใช้มือจับเรือด้านหน้าและด้านหลังของตนเอง

๒.๒.๕ ผู้เข้าแข่งขันต้องแข่งอยู่ในทีมเดียวกัน

๒.๒.๖ ในแต่ละทีมจะเปลี่ยนตัวได้ไม่เกิน ๑ คน และต้องมีชื่ออยู่ในใบสมัครเท่านั้น

๒.๒.๗ การตัดสินผู้แข่งจะต้องวิ่งผ่านเส้นชัย โดยมีผู้เข้าแข่งขันอยู่บนเรือ และหัวเรือลำใดถึงเส้นชัยก่อนและต้องเข้าตลอดลำเรือถือเป็นผู้ชนะ และผู้เข้าแข่งขันต้องอยู่ ครบ ๙ คนในลำเรือการแข่งขันต้องชนะกัน ๒ ใน ๓ เที้ยว ยกเว้นเที้ยวแรกเรือทั้งคู่ทำผิดกติกา ให้ตัดสินในเที้ยวที่ ๒ และถ้าทำผิดกติกาอีกทั้งคู่ให้ตัดสินในเที้ยวที่ ๓ และถ้าทำผิดกติกาอีกครั้งให้ตัดสินโดยการเสี่ยงทายด้วยวิธีที่คณะกรรมการจัดการแข่งขันเป็นผู้กำหนด

๒.๒.๘ ในการแข่งขันในเที้ยวที่ ๑ และเที้ยวที่ ๓ ต้องทำการเสี่ยงทายเพื่อเลือกช่องทางวิ่งในเที้ยวที่ ๒ ให้เปลี่ยนช่องทางวิ่ง

๒.๒.๙ การตัดสินของคณะกรรมการจัดการแข่งขันถือเป็นที่สุด

๓. คุณสมบัติของผู้ร่วมการแข่งขัน

๓.๑ เป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง โดยผู้แข่งขันและหัวหน้าทีมต้องลงลายมือชื่อไว้ในใบสมัครในส่วนที่ ๑ และผู้จัดการทีมในส่วนที่ ๒

๓.๒ เรือประเภทกลาง ประเภทเล็ก ต้องมีคำรับรองจากผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือประธานชุมชน

๓.๓ ประเภทเรือชาย คือ

๓.๓.๑ เรือเล็ก รุ่นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี (เกิดไม่เกินปี พ.ศ.๒๕๕๔)

๓.๓.๒ เรือกลาง รุ่นอายุไม่เกิน ๑๕ ปี (เกิดไม่เกินปี พ.ศ.๒๕๕๑)

๓.๓.๓ เรือใหญ่ รุ่นอายุ ๑๖ ปีขึ้นไป (เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๐)

๓.๔ ประเภทเรือหญิง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๔.๑ เรือเล็ก รุ่นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี (เกิดไม่เกินปี พ.ศ.๒๕๕๔)

๓.๔.๒ เรือใหญ่ รุ่นอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป (เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๓)

๔. ประเภทการแข่งขัน

๔.๑ ประเภทเรือชาย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๔.๑.๑ ประเภทเรือเล็ก

๔.๑.๒ ประเภทเรือกลาง

๔.๑.๓ ประเภทเรือใหญ่

๔.๒ ประเภทเรือหญิง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๔.๒.๑ ประเภทเรือเล็ก

๔.๒.๒ ประเภทเรือใหญ่

๕. หลักฐานในการรับสมัคร

๕.๑ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๒ ชุด

๕.๒ ใบสมัครการแข่งขันเรือบก จำนวน ๑ ชุด

๖. กำหนดวันแข่งขัน

๖.๑ แข่งในวันเสาร์และวันอาทิตย์ของเดือนกันยายนของทุกปี

๖.๒ หากเรือลำใดไม่มาทำการแข่งขันหลังจากคณะกรรมการเรียกการแข่งขันแล้วภายใน ๕ นาที ถือว่าสละสิทธิ์ในการแข่งขัน

๗. กำหนดการรับสมัคร

เปิดรับสมัครตั้งแต่วันที่จัดงานต้นเดือนกันยายนในแต่ละปี

๘. การจับสลาก

การจับสลากการแข่งขันวันที่จัดงานประเพณีการแข่งขันเรือบก ณ กองอำนวยการวัดเนินกุ่ม หากทีมใดที่สมัครครบ แต่ไม่มาจับสลากถือเป็นสิทธิ์ของคณะกรรมการจัดการแข่งขันจับสลากแทน

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ๒๕๖๖

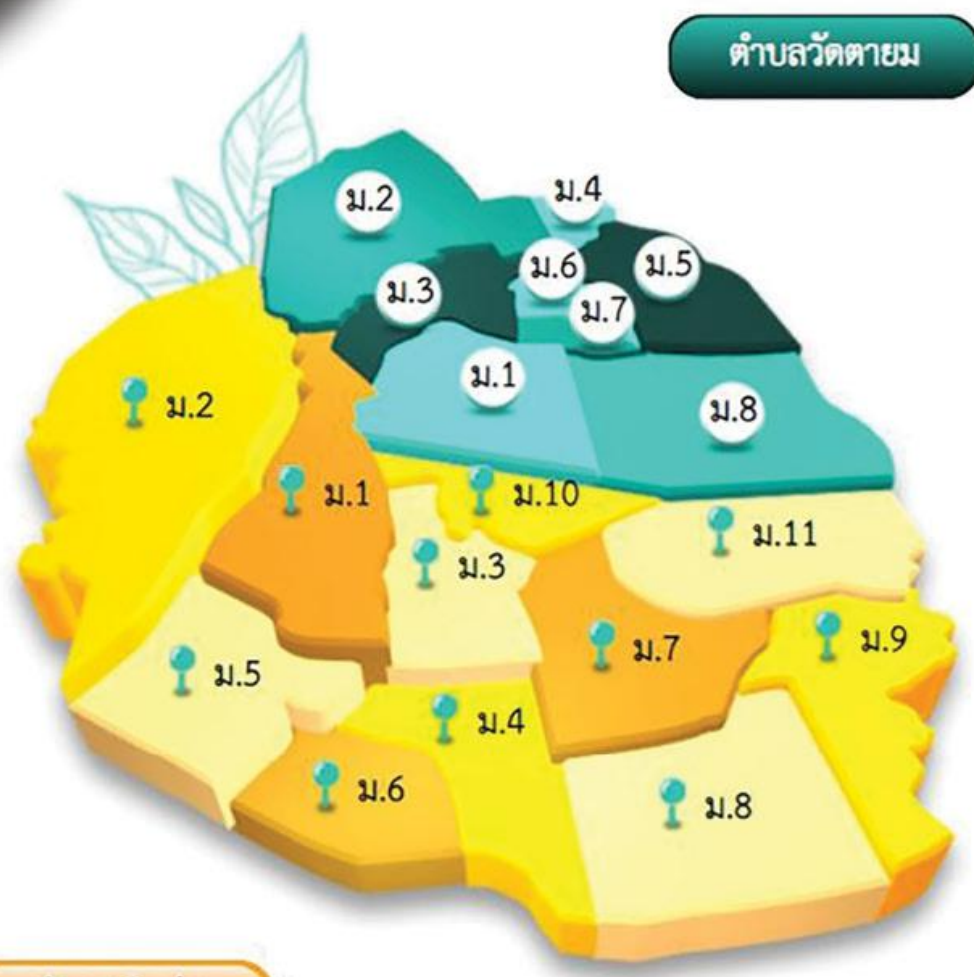
- บรรณาธิการ :** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา เจริญภักดี บดีรัฐ
- กองบรรณาธิการ :** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรีหญิงยุวดี พ่วงรอด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยศจรัส ดือขุนทด
อาจารย์ ดร.นนทชา ชัยทวิชานันท์
นางสาวจิตตรี จันท์แย้มสงค์
นายอัสณัย ทองพ้อคำ
นางสาวธัญญพร มาบวบ
นางสาววัชรี มีศรี
นางสาวศรีสองรัก สารีสังข์
นางสาวนภธิอร อุดมพงศ์
นางสาววิวรรธนี สังข์ทอง
นายสุรชัย เกตุนิล
นางสาวณัชชา ทวีบุญ
- ผู้เรียบเรียง :** อาจารย์ ดร.นนทชา ชัยทวิชานันท์ นางสาวศรีสองรัก สารีสังข์
นางสาวธัญญพร มาบวบ นางสาวณัชชา ทวีบุญ
- พิมพ์ครั้งที่ ๑ :** จำนวน ๖๐ เล่ม
- จัดพิมพ์โดย :** สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- บรรณานุกรม :** สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. (๒๕๖๖). *การแข่งขันเรือบก*.
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. พิษณุโลก. ๒๐ หน้า

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุรักษ์ สืบสาน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
“การแข่งขันเรือบก” ตำบลเนินกุ่ม อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
งบประมาณปี ๒๕๖๖ กรมส่งเสริมและวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

อบต.ไผ่ล้อม
อบต.นครป่าหมาก
อำเภอบางกระทุ่ม
จังหวัดพิษณุโลก

อบต.หนองหญ้าไทร
อำเภอสามโก้
จังหวัดพิจิตร
อบต.พันชาลี
อำเภอวังทอง
จังหวัดพิษณุโลก

อบต.สามโก้ อำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร
อบต.ป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

เลขที่ ๖๖ ถนนวังจันทร์ ต.ในเมือง
อ.เมืองพิษณุโลก จ.พิษณุโลก ๖๕๐๐๐

 ๐๕๕-๒๓๐๕๙๖